- здесь предмет (религия) может утаивать свое сущностное содержание, вместо него имитировать что-то другое. В этом явлении так называемого «эзотерического разрыва», религиоведение сталкивается с той же трудностью, что и криминалистика и психиатрия. Самое главное – здесь предмет есть еще и для «самого себя». В других же науках несколько проще. Так, например, деньги – нечто неодушевленное, вообще не есть для себя. Поэтому экспертизе не стоит труда проверить их на подлинность, впрочем, так же, как биологу установить род животного, геологу – вид минерала и проч.;
- никакого объективного критерия в этой сфере существовать не может. В религиоведческой экспертизе объект экспертной оценки одновременно является субъектом. То есть он есть не только для исследователя, но для самого себя. Более того, на самом деле он может быть не тем, чем сам себя считает. Здесь предмет есть сам для себя и вообще, и в частности (в отличии от живого). Поэтому-то аналитик экспертной проверки религии сознательно пользуется в качестве «нормы» своими собственными критериями, сформулированными своей собственной духовностью.

Иного пути нет.

Тарасова Наталія Юріївна

Кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії
Державного ВНЗ
«Національний гірничий університет»

ХУДОЖНІЙ ІНТЕРТЕКСТ ЯК КОНТЕКСТ ОСОБИСТОЇ ТА НАРАТИВНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ МИТЦЯ

Інтертекстуальність – сутнісна для мистецтва риса в його функції успадкування й передачі художнього досвіду світовідчуття наступним поколінням. Як найбільш вільна галузь ставлення до дійсності, мистецтво в цьому варіативно оновлює себе не лише від століття до століття, а навіть від твору окремо взятого автора, до нового його ж твору, постійно повертаючись в пошуках незвичайного до вічних тем і сюжетів, образів та мовних засобів, методів та способів вислову. Й тим самим підтверджує думку про безмежний потенціал виразу іншого відчуття й переживання головних засад буття людини в світі. Кожний наступний етап зміни світовідчуття дає можливість по-іншому висловити це у мистецтві, насичуючи несподіваними ретроспективними інтерполяціями твори від модерного до постмодерного мистецтва, переробляючи асимільоване з давніх часів інколи в парадоксальній формі.

Як спосіб самовиразу в художньому тексті неповторної творчої індивідуальності митця, завдяки встановленню певної системи стосунків з різноманітними текстовими складовими авторів інших століть, належних іншим школам та етнокультурним традиціям, інтертекст передбачає інтерпретацію, в якій реалізується наративна ідентичність творця. В здійсненні тлумачення у оригінальному тексті «традиційного» як «старого», «чужого» й «іншого», саме наративна ідентичність митця виступає посередником в узгодженні питань тотожності та іншості. По-перше, виявляючи тотожне, властиве автору, вона вирізняє інше, позначене специфікою прямо чи опосередковано цитованого, асоційованого алюзіями, певним чином стилізованого чи зпародизованого метатексту інших авторів. По-друге, наративна ідентичність митця координує особливі зв'язки характерного для власної творчості, світоглядно постійного, принципово того ж самого в манері вислову - із семантично новим у своєму ж способі й засобах конструювання тексту. Це виникає в процесі асимілювання й відбору з текстового першоджерела, його інтеріоризації із встановленням семантичної гри, впливаючи на складну смислову інтеграцію відібраного й трансформацію в новоствореному тексті.

Наративізація останнього, як оповідь з додаванням семантично опрацьованого й індивідуально переробленого іншого в унікально-неповторному авторському тексті, здійснюється різноманітними шляхами. Це може відбуватися через ідентифікацію - підкресленням знаходження спільного на смисловому рівні свого з іншим чужим. Зокрема, методом встановлення відкритого символічного діалогу із попередниками, коли цитованим праобразам надається новий смисл. В ході ототожнення засобами «копіювання» чужих текстових фрагментів, як і при запозиченні формоутворюючих прийомів, відбувається підпорядкування чужого – власному й перевтілення його в органіку індивідуального стилю. При цьому застосування певного індивідуалізованого елементу образної символіки спрацьовує інколи в функції знаку творчої особистості митця, сприяючи налагодженню ментально-чуттєвої гри метатексту з новим текстом, старої форми з новим змістом. У випадках парадійного наративу ідентифікація проходить під знаком спростування у власному тексті внутрішньо чужого, виразним протиставленням свого оригінального - іншому. В разі відмови в наративній оповіді від метатекстової атрибуції, інтерпретовані цитати також набувають іншої семантики. Власно, такі методи внутрішньосмислової трансформації успадкованого елементу метатексту в функції особистого «тавра» або символа певної естетичної традиції, передували появі техніки колажу та методу аллюзій на стиль - важливих складових техніки полістилістики, визначальної для мистецтва XX століття.

Як противага технократизованим смакам сучасної доби, у постмодерному мистецтві застосовується і свідоме «оманливе» ідентифікування - через алюзивне «маскування» художньої самодостатності в формах рефлексії та виразності авторів часів «гуманного», «душевного», «природного» класичного й докласичного мистецтва. Інноваційно-ціннісне тлумачення запозиченого спадку обумовлює ексцентричність багатьох постмодерних композицій на «старі» теми.

Саме по собі запозичення (цитата, алюзія, колаж) – як поле взаємодії традиції й інновації, як стимул спрямування творчого мислення від консервативного до радикально нового, від норми – до оригінального, індивідуального – прийом, що сягає століть в минуле художньої практики. Але критерієм вияву в інтертексті особистої та наративної ідентичності митця постає специфіка процесу інтеріоризації чужих образів-ідей. Оскільки це передбачає складну взаємодію особливостей як мінімум трьох рівнів акту конструювання інтертексту: 1- присвоєння й асиміляції метатекстових елементів, 2- етапу «філігранної» семантичної переробки в новому за змістом і формою неповторному контексті, 3- особистісної ціннісно-стилістичної атрибутивізації припису першоджерела.

Розуміння інтертекстуальності способом присвоєння чужого для втілення «індивідуальної експресії» можливе в разі активності в оволодінні чужою формою й думкою, що дає звільнення від заданих метатекстом змістовних орієнтирів для індивідуального припису в прочитанні цитованих фрагментів. Евристична переконливість вільної інтерпретації успадкованого визначається специфікою особистої художньої мети твору, яка покладається на фундамент ідентифікації - схоплення спільного з власним, близького власному художному мисленню чи задуму. Момент ототожнюючого привласнення дає прийняти чуже, зробити своїм надбанням, хоча й тлумачити відповідно конкретної мети. Тоді запозичене вже в момент «фіксації тотожного» стає острівцем життя оригінального тексту.

Як і в добу розквіту мистецтва класицизму, відбиваючи ускладненість асоціативного сучасного мислення, інтертекстуальність постмодерного мистецтва наполягає на відновленні втрачених контактів з кінцевим адресатом художньої творчості – широким слухацько-глядацьким колом- через посилання на фрагменти знайомих, престижних, що стали «культовими», текстів. І зворотний випадок - в прагненні подолати надмірну ускладненість чуттєвого, рефлексивного й мовного ряду постсучасного мистецтва, як це вже також неодноразово було в історії художньої творчості, інтертекстуальність виконує функцію повернення до «постнової простоти» та від радикальної свободи в подоланні традицій - до радикального консерватизму.